

#64

DEIM PÁL

Fortepan/Urbán Tamás adományozó -
FOTO:Fortepan — ID 87191: Adományozó/Donor:
Urbán Tamás. (cropped)
Deim Pál festőművész
az Új Művésztelepen (Szentendre)

DEIM PÁL (1932-2016)

Déliab II. | Mirage II., 1986

Diópác, fedőfehér, lavírozott tus, papír | Walnut mordant, white cover, ink on paper, 104 x 84 cm
Jelezve jobbra lent | Signed bottom right: Deim P. 1986
Hátoldalon felirat | Inscription on the reverse: Deim Pál Délibáb

Kezdő ár | Starting price: 1 600 000 Ft / 4 444 EUR
Becsérték: 2 400 000 – 3 200 000 Ft
Estimate: 6 667 – 8 889 EUR

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED:

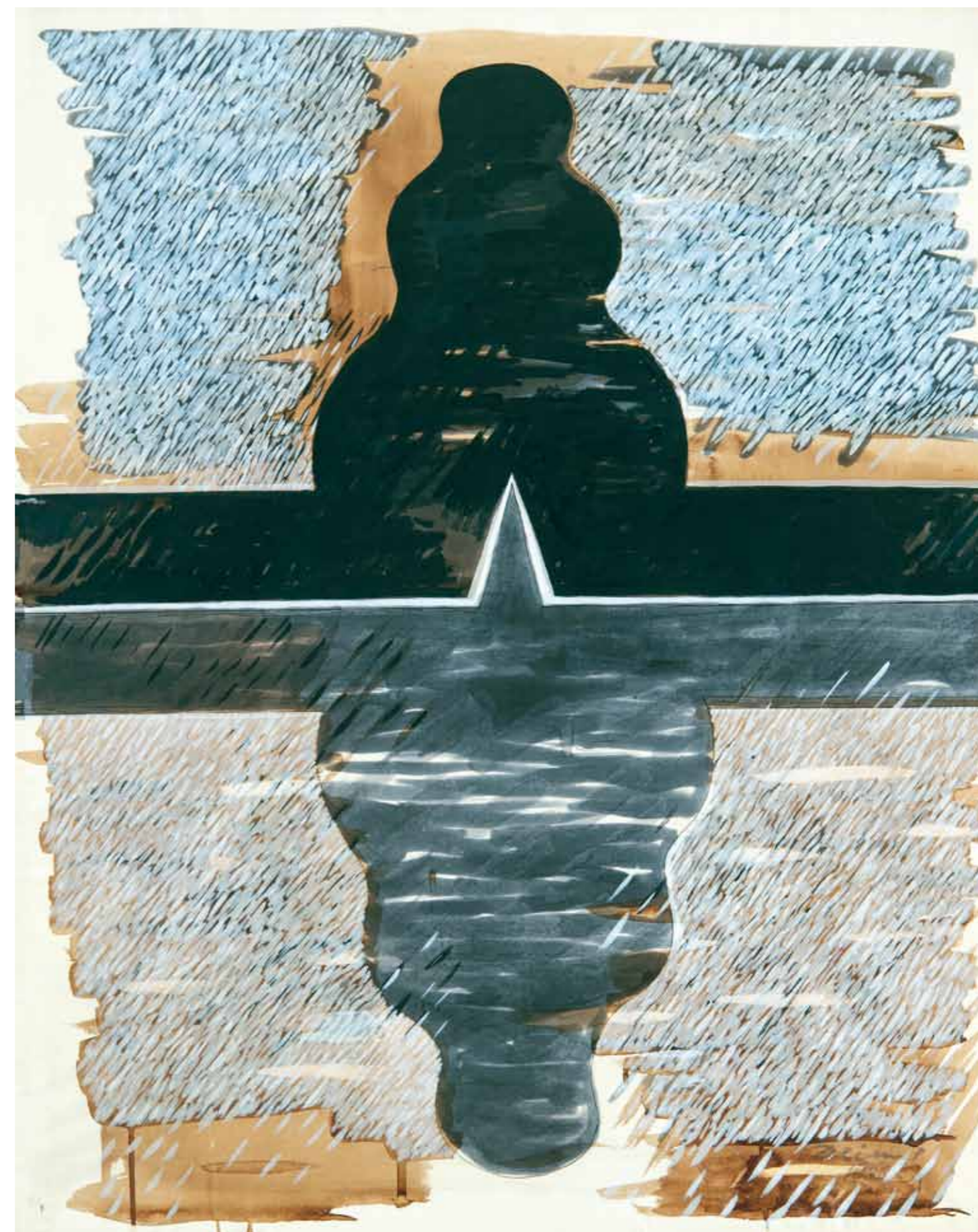
| Kolozsváry Marianna: A csendből az "erotikáig" Deim Pál legújabb képeiről. In: Művészet 1988/7, 22. oldal

Deim Pál eddig minden jelentős egyéni kiállításán megörvendeztette valami újdonsággal a közönséget. Csak néhány példát említve: 1969-ben a *Csend* és a *Feljegyzések egy kolostorban* sorozatával, 1972-ben első plasztikus alkotásaival, 1974-ben művészetének egységes képével, 1979-ben aranyozott domborműveivel.

A szeretkező bábuk annyire eltérnek a korábbi kompozícióktól, hogy első pillantásra úgy tetszik, a művész gyökeres fordulatot hajtott

vége. Hogy valójában így van-e, azt vizsgáljuk ebben a cikkben. Mennyiben jelentenek tehát újdonságot ezek a művek Deim művészete szempontjából? Hogyan illeszkednek bele munkásságába? Milyen gyökerekre, előzményekre vezethetőek vissza? Próbáljunk először a tartalom oldaláról közelíteni a képekhez. A *Tantrikus képek* cím kínálja az összehasonlítást az indiai művészet bizonyos alkotásaival. Közismertek a templomok falát borító plasztikák, melyek

az emberpárokat a szeretkezés különböző pózaiban ábrázolják. Ez is mutat hasonlóságot Deim képeivel, ám ha a külső megjelenés mögötti mélyebb jelentést nézzük sokkal fontosabb rokon vonásokra bukkanunk. A Tantra kultusza, amely az I. évezred folyamán alakult ki, azon a felfogáson alapul, hogy a testben rejtőző szexuális energiát fel kell szabadítani és egyesíteni a kozmosz Egyetemes Energiájával. Ennek megvalósítására két utat javasol a Tantra két irányzata.

Az egyik szerint a testben hét energiaközpont van, a legalsóban – az ágyékban – a tudatalatti energiáját jelképező Istennő szunnyad, a legfelső pedig – a fejtetőn – Siva isten székhelye. Az energiák felszabadításához az istennőt fel kell ébreszteni, s jógaszerű gyakorlatokkal feljuttatni a központon keresztül a legfelsőbe, ahol egyesül az Istennel. A másik – az ismertebb – irányzat ezt a felszabadítást a szexuális rítusok által akarja megvalósítani, melyekben a nemi aktus szimbolizálja a kapcsolatteremtést az isteni lélekkel. A nő itt nem más, mint az isteni energia inkarnációja egy emberi lényben, a testi kapcsolat pedig egy misztikus házasság létrejöttét pecsételi meg. Deim egész eddigi munkásságára jellemző az a törekvés, hogy az embert, az emberi társadalom jelenségeit a világegyetem egészéhez igyekszik kapcsolni. „Erotikus” képein azonban erre újabb jelentésréteg rakódik: a szaporodásé. Sőt voltaképpen ez a képek témája, a fajfenntartás, a természet egyik legfontosabb alaptörvénye, úgyis mint az Élet folyamatosságának záloga. „Hiszen a léthez – mondta Deim egy 1987-ben készült interjúban – végül is két fél kell, egy pozitív, egy negatív: egy hím, egy nőstény. A szaporodás léte, folytonossága, ez a végtelen folyamat mint téma számomra rendkívül érdekes és fontos. Nem a pornó meg a szex része, hanem ennek a misztikus oldala. A szaporodás ténye egy kiemelt, különleges

dolog a természetben... E körül a csoda körül próbálok most tapogatózni. Úgy szeretném megjeleníteni, hogy oltárkép legyen. Mint a Csendek megfogalmazásánál is: a kozmoszhoz való kapcsolódásában az ember és a végtelen összekapcsolásában.” [...]

Azonban ennél konkrétabb előzményekre is bukkanhatunk a művész életművében. Deim sajátosan egyéni művészetében 1968 óta az egyik alapvető képépítő elem a bábualak. Két szembe fordított és egymáshoz simuló bábuból létrejön a kettős bábú vagy – ezúttal nevezzük így – emberpár. Ezek a bábuk és kettős bábuk nem egyszerűen embert jelképeznek, hanem – különböző viszonylatokba helyezve – elmondhatják a világegyetem valamennyi jelenségét. 1978-ban a művész összeállított egy listát (természetesen nem a teljesség igényével) azokból a fogalmakból, amelyeket a magányos bábuk, illetve kettős bábuk felidéznek számára. Ez utóbbiaknál többek között ezeket olvashatjuk: Ádám-Éva, szerelem, szeretkezés, megtermékenyülés, pozitív-negatív. Legújabb munkáinál Deim csupán kiemelte ezt a gondolatkört korábbi általános, átfogó témái közül, hogy alaposabban megvizsgálja, mélyebben feltárja és megjelenítse annak összefüggéseit. Az utóbbi két-három év alkotásai azt mutatják,

hogy az „erotikus” képek új korszakot jelentenek Deim munkásságában. Nehéz azonban éles határt vonni a korszak kezdetét illetően. Ugyanis az „erotikus” művek közvetlen előzményének s így módon a korszak nyitányának tekinthető *Szárnyas oltár* még 1983-ban született meg. Ez a monumentális mű valóban oltárkép, a férfi és a nő, a két nem összetartozásának oltára. Két szemszögből közelít a témához. Egyrészt az eredetmitosz példázatán keresztül egymásra utaltságukat vizsgálva, másrészt a testi-telki szerelem jelenségén keresztül bemutatva az embert mint a természet részét. (...) Azonban ezek a képek sem csak a jelenség fizikai, testi oldalát ábrázolják. Deim mindig beleviszi a misztikumot, a transzcendens kapcsolódás megjelenését is, mely változó mértékben kap hangsúlyt. A műveken mindig valamilyen kettősséggel találkozunk, mely a kompozíciót egyidejűleg húzza az anyagi, illetve a transzcendens világ felé. A Tantrikus kép I különböző változatain azt a hatást a háttérben megjelenő kusza vonalrendszer és az abból kibontakozó formák misztikája idézi elő, kontrasztot alkotva a szeretkező bábuk mozgalmasságával. Más képeken ez a kettősség a színek párosításában jelentkezik. Gondoljunk például a Tisztító tűzben földszerű barnáira és ködös, fátyolos szürkéire vagy a *Buja természet* moszatot vagy trópusi idéző zöldjére és makulátlan tiszta fehéjére.¹

KOLOZSVÁRY MARIANNA

¹ A tanulmány hosszabb változata eredetileg a Művészet folyóiratban jelent meg. Kolozsváry Marianna: A csendtől az "erotikáig". Deim Pál legújabb képeiről, Művészet, 1988/7.

